

Titel: Afskeed fra den latinske Skole i Horsens i en Tale holden d. 11 October 1773. Af Peder Tetens, Stiftsprovst i Ribe.

Citation: "Afskeed fra den latinske Skole i Horsens i en Tale holden d. 11 October 1773. Af Peder Tetens, Stiftsprovst i Ribe.", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 25*, Viborg, Mangor, 1775, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_025-shoot-workid2_025_011.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 25

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Afskeed fra den latinske Skole i Horsens i en Tale

holden d. 11 October 1773. af

Peder Tetens

Viborg, 1775. Trykt i det Kongl. privileg. Bogtrykkerie ved C. H. Mangor.

2
3

Afskeed! hvilket Ord! hvo kan nævne det uden Bevægelse? Bedrøvet er det Tillægs-Ord, Romerne have brugt, naar de nævnede den; og hvad Under? Skilsmisse efter kortere eller længere Samling, mon den kan tænkes, uden at erindre en tænkende om den visse, den udeblivelige Skilsmisse, som forestaaer (Gud aleene veed, hvor snart) enhver af os, ikke fra eet Sted, ikke fra nogle inderlig elskede og oprigtige Venner, men fra den ganske Verden, og alt det, vi i Verden har staaet i Forbindelse med; i det vigtige (gid ikke skræksomme) Øieblik, da vi, som nøgne kom af Moders Liv, igien

4

nøgne skal overleveres til alles Moder. Bør nu enhver Afskeed opvække saadanne Bevægelser i en følende Siæl; hvad Under, om min Siæl i Dag er

idel Følelse?

Atten Aar! hvilket stort Stykke af de dødeliges flygtige Liv! hvilken lang Tiid, naar man seer den i Møde! skiønt ubetydelig, naar den er forsvunden! 18 Aar, siger jeg, ere næsten forløbne, siden Guds naadige Forsyn kaldte mig til dette, hvor jeg end føres i Verden, altid uforglemmelige Sted. Jeg har i denne Tiid adskillige Gange havt betydelige Leiligheder at tale af denne Lære-Stoel til en kier Samling af ærede og elskede Venner, aldrig (det I selv vide, Høistelskede!) uden besynderlig Sindsrørelse. Med en kort Tale i *) Romer-Sproget tiltraadde jeg det mig da allernaadigst betroede Embede: alt for uværdig maatte jeg været, om jeg med en lunken Koldsindighed kunde talet om en saa vigtig Forandring i mit Liv; da jeg tvertimod mine Ungdoms-Ønsker, efter Guds urandsagelige Viisdom maatte bøie mine endda unge og vist ikke nok øvede

*) de scholarum publicarum prærogativis.

5

Skuldre under saa vigtig, saa trykkende en Byrde; da jeg, selv ung, blev sat ikke aleene over en opvoxende Ungdom, for at legge Grundvolden til deres nyttige Mand- og Alderdom, ja at berede dem til Evigheden, men endog over ældre, ja ældgamle, for at bestyre deres Lære- og Handle-Maade.

Jeg har, mit Embede befalede mig det, paa en høitidelig Fest, *) en Fest, som neppe nogen af os meere oplever, erindrer den for Rigerne høistvigtige Forandring, da Eenevolds-Magten blev overdraget vore til den Tiid alt for indskrænkede Konger; jeg opregnede de vigtigste af de utallige Velgierninger, Guds naadige Forsyn ved disse vore dyrebare Konger har beviist Rigerne. Hvo kunde vel ved saavigtig en Leilighed fremkomme som en kold Taler? mon vi endnu kan tænke derpaa uden de inderligste Bevægelser? naar har det været mindre mueligt end just nu? Efter en Befaling, større end alle Kongers, et skiønnende Hiertes inderste Drift, har jeg **) begrædt (thi uden Taare kunde jeg ikke tale) en stor Konges alt for tidlige Død; og hvo kunde føle

*) Jubel-Festen 1760. Idea felicissimi imperii.

***) 1766 de constanti Friderici 5ti prudentia.

6

Tabet af saa oprigtig en Menneske-Ven (neppe har Verden seet en ømmere Siæl paa Thronen,) uden næsten at opluges af Sorg. Jeg har været Eders Tolk, Høistærede! ved den *) Mands Liig, hvis Liv Horsens endnu savner, og længe vil savne, og hvis Navn især paa dette Sted umelig skal kunde døe, saalænge Skolen har at fremvise sin anseelige Bogsamling: med hvad Sindsrørelse jeg da talte, mindes I alle, Høistærede! som da forenede Eders Taare med mine, og endnu neppe kan taale Erindringen deraf.

Brændende Tak for store Velgierninger og afværgede Ulykker fra det Almindelige, samlet med ivrige Bønner for Regjeringen, Staten og Kirken, haver givet Materie til mine **) sidste Taler, hvis Anledninger ere saa nye, at vi endnu alle med de inderligste Rørelser føle deres Virkninger. Disse have været de Leiligheder, Høistærede! ved hvilke jeg adskillige Gange har haft den Glæde at see Eder her forsamlede. Den Agtsomhed, I have værdiget mig,

*) Hr. Etatsraad de Lichtenberg den gode Borgere.

**) 1769 I Anledning af vor allernaadigste Konges vel fuldendte Reise. 1772 af 17Jan. 1773 om det sidste Aars priisværdigste Indretninger og lykkelige Forandringer.

7

under Talerne, Eders kierlige Biefald, efter at jeg haver talet, har været mig den behageligste Opmuntring til at gribe nye Leiligheder, endog paa denne Maade at vinde og forøge Eders Kierlighed til mig. Men i Dag, Høistærede! hvad skal jeg sige om denne Anledning? Vist havde jeg ønsket, at jeg ikke havde været nødt til at søge den: Vist havde, jeg ønsket, ikke at sige saamange, saa kiære, saa forsøgte Venner mit bedrøvede Farvel, førend jeg skulde sagt Verden det. Tør jeg vente Eders vedvarende Kierlighed, da jeg, som det synes, frivillig forlader Eder; Eder, der med de ømmeste Hierter har bevidner Eders kierlige Ønsker om at beholde mig? Tør jeg haabe Eders Bifald, som Talere, da jeg i Dag ikke kan andet, end udstønne nogle usammenhængende og afbrudte Ord. Aldrig har jeg traadet frem for Eder meere ubereedt, meere ubeqvem til at tale, end i Dag: Tusinde Adspredelser og Forretninger har neppe forundt mig nogle faa, og ligesom stiaalne, Øieblikke til at tænke paa hvad jeg vilde tale; og Sindet, mit inderlig rørte Sind, har aldeles ikke været i Stand til at vælge i, end sige ordentlig samle, de 1000 sammenstrømmende Tanker.

8

Dog har jeg umelig kundet forlade Eder uden al Tale: Eders ømme Kierlighed skylder jeg Regnskab for min Bortgang: De utallige Velgierninger, jeg her har oppebaaret, fordre Tak; Det forbundne Hierte, jeg fører med mig, er saa fuldt af Ønsker, at jeg kan ei andet end udøse nogle. Vi have her intet blivende Sted. Saasandt som dette er om vor vist forestaaende sidste Skilsmisse fra Verden, saa sandt er det og om vor Ophold i Verden. Vort heele Liv er som en Reisefærd; Vi maae hver Dag ligesom holde os færdige at flytte, ikke aleene af Verden, men endog hvor det behager Guds skiulte Forsyn at sende os i Verden. Vor Fødsels-Dag og Sted vide vi, men naar og hvor vi skal ende vore Dage, vide ingen, uden den, i hvis Haand vore Dage og vore Veie ere. Gak, hvor jeg sender dig, er Herrens befalende Røst ikke aleene til hiin store Prophete, men til ethvert Menneske. Har vi end ikke nu en saa umiddelbar Befaling, som fordem Propheten, kan vi dog vel tvivle paa, at det Forsyn, der strekker sig endog til det allermindste, paa en besynderlig Maade bestyrer vore Gange, som de ypperste af hans synlige

9

Skabninger paa Jorden; Han, som af Evighed kiender den heele Kiæde i sin Sammenhæng, har alle de sammenløbende (ofte i det kortsynede Menneskes Øine ubetydelige) Omstændigheder i sin Haand, til at udrette sin Villie. Jeg veed, siger derfor hiin store af Guds Aand oplyste Prophet, jeg veed, Herre, at et Menneskes Vei er ikke i hans Vold; ja det er ikke udi hans Magt, som vandrer, at han kan berede sin Gang. Menneskets Hierte, siger hiin erfarne Salomon, optænker sin Vei, men Herren bereder hans Gang. Er det nu saa med ethvert Menneskes Gange og Veie i Verden, at de bestyres af den store Verdens Regent: hvormeget meere maae da en Læreres Gang fra eet vigtigt Embede til et andet være en Virkning af den store Overhyrdes allerbesynderligste Forsyn for den Kirke, han især har tegnet i begge sine Hænder. Alt for fremmede maatte vi være i Verden, om vi ikke kiendte Guds styrende Haand i Menneskenes Veie, hvorofte han tvertimod Menneskets egen Tilbøielighed og Ønsker sender dem, hvor han vil: ja, ved at give Agt paa vor egen Erfarenhed, skal vi noksom kunde kiende det. Mit Kald til Eder, Høistærede! er mig selv det største

10

Beviis derpaa: Mit Ønske og mine Bestræbelser fra Ungdommen vare at tiene min GUD, som Lærere i hans

Kirke; De Veie, paa hvilke han saa naadig forte mig, syntes at sigte til dette Maal: Adskillige af de ønskeligste Adgange aabnede sig: Paa høie, ja de høieste Steder værdigede GUD mig at tale sit Ord, og mit Haab var ikke langt fra fuldkommen Tillid den Tiid at gaee lykkelig frem paa den Vei, jeg ønskede. Men see: Guds Veie vare ikke da, som mine Veie: Gak, sagde han, hvor jeg sender dig. Og see! jeg kom her, til et Sted, der altid vil blive saa meget meere dyrebart i min Erindring, som jeg vildfremmed her har fundet saamange sande Velyndere, saa mange oprigtige Venner. Samme Guds styrende Haand, samme befalende Vink, er det jeg nu følger, Høistærede! da jeg bedrøvet forlader dette saa elskede Sted.

Hvor inderlig jeg har elsket denne Bye og Egn, der frem for alle dem, jeg kiender, har saamange roesværdige og rer trækkende Egenskaber, troer jeg tydelig at have fremskinnet af den, (jeg tør haabe, uskyldige) Fornøielse og Munterhed, jeg altid har ladet see i Eders behagelige Omgang.

11

18 Aars roelige Tieneste i et Embede som det, jeg har haft at forestaae, uden at søge noget andet, da andre af lige Haab med mig har steget et Triin efter et andet, haaber jeg og at kunde tiene til Beviis paa, hvor fast mit Hierte har været bundet til vor elskværdige Horsens. Ofte har en af Møisommelighed opvakt Lyst til Forandring stridet med Kierlighed til Stedet og dets udvalgte Venner; alt har den sidste beholder Overhaand. Endelig lenkede den skiulte Haand Omstændighederne saaledes, at en uimodstaaelig Drift bragte mig paa de Veie, af hvilke han vilde føre mig, og hvor kiendelig har jeg erfaret, at han førte mig! Just paa en Tiid, da jeg allermeest er nedbøiet af Besværligheder, og Ønskerne ligesom stride i min Siæl, aabner sig en Vei, som jeg af vigtige Aarsager frem for alle andre længe, naar Forandring skulde søges, havde holdt for en af de ønskeligste; andres Opmuntringer kom til, Beslutningen gøres; Strax aabne ligesom alle Porte sig, alle Veie ligesom støde sammen til Maalet, og førend jeg venter det, hører jeg denne Røst: Gak, jeg sender dig. Nu dette kunde for saa oplyste Tilhørere være nok om Grunden til min Afskeed. Evig maat-

12

te den beskiesmes, der af ureene Grunde vilde mestre disse Herrens Veie. Dog skylder jeg Eder, Høistærede! og oprigtig at anføre de af Guds Forsyn mig tilskikkede Omstændigheder, der ligesom aftvang mig min Beslutning, og beholdt Overvægten over den inderlige Lyst til at være samlet med Eder. Hvo kiender en Skole-læreres Embede, og veed ikke, at det af alle er det besværligste. Det er endog blevet et almindeligt Ord: Den Jupiter er vreed paa, setter han til Lærere. Men endskiønt enhver tilstaaer Embeders Besværligheder, er det dog umueligt, at nogen kan kiende dem ret, eller troe dem saa store som de virkelig ere, uden de der have erfaret det. Embedets Forskiællighed har og sine forskiellige Byrder. Der ere Underlærere, hvilke hver for sig har de sig Betroedes Underviisning og Anførsel at besørge: vist have disse Vanskeligheder nok, men dog taalelige imod dens, der har den heele Samling at bestyre. Hine ere roelige, naar de ikkun selv med Fliid forrette deres Embede, denne derimod lider, og lider meget, endog ved de andres Forsømmelse. Jeg har erfaret begge Deelee, og jeg har følet den mærkelige Forskiel. Iblandt dem igien, der ere satte til

13

heele Skolers Bestyrelse, ere nogle, der have fleere Underarbeidere og tillige Medhielpere i Arbeidet, altsaa baade lettere Arbeide i sig selv og tillige nogen Sinds Hvile, for desto bedre at bære de øvrige Byrder; andre derimod spændes, at jeg saa maa tale, daglig i Aaget, vide af ingen Hvile, og altsaa saa meget snarere maa fortæres under det uafsladelige Arbeide. Saadant, Høistærede! vide I, haver mit Embede været: Ikke de sædvanlig forundte Frihedsdage, ikke Sygdomsdage (hvor mange af disse) have for mig været frie; og den Frihed, jeg ved indløbende Omstændigheder har været nødt til at tage, har jeg altid kiøbt dyrt, med en nagende Bekymring, at noget maatte forsømmes. Dog dette er endnu det ringeste, Høistærede! Arbeide ere vi skabte til, og jeg kiender Arbeidsomhedens herlige Frugter. Magelighed, denne afskyelige, Ladheden saa nær beslægtede, Last, har aldrig bemestret mig, og den aleene (ved tiltagende Aar fristes man dog dertil) skulde vist været alt for afmægtig til at drage mig fra mit saa høitelskede Horsens. Mange andre Omstændigheder (det vilde blive alt for vidtløftigt, om ikke umueligt, at opregne dem alle) forene sig til at gjøre Embeder

14

for den tiltagende Alder næsten utaaleligt. Vor Alders alt meere og meere kielne Opdragelse formeerer ikke lidet Lære-Embedets Besværlighed: neppe kan en alvorlig Irettesettelse taales, end sige følelig Straf, da der dog ere saa slaviske Gemytter, paa hvilke de ideligste, de kierligste Formaninger ere aldeeles uvirksomme. — Nu vel: Forældres eller andres Misfornøielse bør ikke agtes, naar de Unges Velfærd udfordrer anderledes. Men see, hertil udfordres en vis Ligegyldighed, der vist meere findes hos de yngre, end tiltagende Aar; overalt straffer den endnu muntre Manddom meget meere, uden selv at lide derved, end den ofte alt for miltsyge tiltagende Alder. Dette taler jeg, Høistærede! af en alt for levende egen Erfaring. Hvad bliver Virkningen heraf? Straffen, den for saa mange nedrige og paa deres egen Velfærd endnu uskiønsomme Siæle høistnødvendige Straf, efterlades: Ladhed og Selvraadighed tiltager: Lærernes endog fordoblede

Arbejde bliver frugtesløs: Skolen taber sin Ære, og hvor er da Lærernes? Hvad kan for en redelig, ærekier Lærere tænkes meere hiertekrænkende, meere dræbende? Men naar Læreren ikkun har en god Samvittighed,

15

naar han veed med sig selv, at han intet forsømmer enten af Fliid eller Formaninger, naar i det mindste nogle kan bære Vidne om hans Arbejde, kan han ikke da være roelig? Nei Høistærede! just denne store Forskiel er der paa en Lærere i Kirken og i Skolen. Naar hiin arbejder redelig, staaer han aleene for deres Dom, der kiende hans Arbejde og ikke vil lade det være forfængeligt: denne derimod maa taale, at næsten alle opkaste sig til hans Dommere. De Dueligeres Fremgang tilskrives deres egen Flittighed, de Ryggesløses og Dovnes Uordener og Vankundighed Lærerens Forsømmelse: taaler han de dovne og seendrægtige, af Ømhed over deres Velfærd og i Haab om Forbedring, beskyldes han for utidig Lemfældighed; udrydder han dem, om hvilke han just ikke har tilstrækkeligt Haab, hedder han ubesindig, ja vel inden kort Tiid maatte frygte at see sin Skole tom. Skeer det (og desværre, alt for ofte skeer det) at de, hvis Ungdom han har søgt at anføre ved de gudeligste, de troehiertigste Formaninger, siden omstreife som Jordens unyttige Byrder, strax har man disse at fremvise som saamange Skamflekker paa hans Ære. Disse og mange andre Omstændigheder ved

16

en Læreres Embede, ere de end paa nogen Maade taalelige for den blomstrende Manddoms endnu lettere Sind, sandelig de blive utaalelige for en meere tiltagende Alder; denne nedslaaes derved, og hvor er da den til Embedets retskafne Førelse nødvendige Munterhed. Alt for mange af de dueligste, de ærværdigste Skole-Lærere have overlevet sig selv; og hvad skrækkeligere for min Tænkemaade, end at see denne Tiid endog nærme sig til mig? Den Gud, der kiender Hiertet, veed hvormange qvælende Sorger jeg haver haft paa dette Sted, hvor tidt jeg haver arbejdet sukkende, og især hvorledes Byrderne tilsidst begyndte at voxte mig over Hovedet. Kommer nu hertil Bekymring for anstændig Underholding for sig og sine, hvorledes skulde da et endog med fremmede Bekymringer belæst Sind blive ved at være beqvemt til et Embede, der vist haver nok af sine egne? og just denne Bekymring har jeg ved min opvoxende talrige Familie visselig begyndt at føle. Dømmer da selv, mine Venner, om jeg ikke grovelig havde forsyndet mig imod Forsynet, hvis jeg ikke havde fulgt dette naadige Vink, der aabnede mig Adgang til anstændig Udkomme for mig og mine, men allermeest til et

17

Embede, hvor jeg, der hellere vil døe, end leve unyttig, efter min Alder ved Guds Naade haaber at arbejde med større Nytte. Saa vigtige ere de Grunde, der har bevæget mig til at søge denne bedrøvede Skilsmisse fra Eder i Dag. Forundres ikke, at jeg kalder Skilsmissen bedrøvet, der snarere maatte synes, da jeg selv har søgt den, for mig at være glædelig. Sorrig og Glæde ere vel modsatte Sindsbevægelser; dog ikke saa stridige, at de jo i forskiellig Hensigt paa engang kan være samlede i eet og samme Sind. Ingen, endog den allerønskeligste, Skilsmisse fra en Ven kan skee uden Bedrøvelse. Sindet føler paa saadan Tiid sin Glæde udi Haabet om et attraaet Gode, men saavidt samme ikke kan opnaaes uden Tabet af et nærværende, bliver Bedrøvelsen paa samme Tid uundgaaelig. Vist glæder jeg mig, og jeg er forsikret, I mine Venner, alle med mig, at Guds Forsyn saa naadig har ført mig paa en efter mine anførte Omstændigheder saa forønsket Vei, hvor jeg i Haabet har de gladeste Udsigter for Fremtiden: men ligesaa vist er det mig umueligt, uden den inderligste Rørelse at tabe et Gode, som jeg høit agter, saa mange redelige Venners fortroelige Om-

18

gang, og forlade et Sted, hvor jeg i saa mange Aar af det naadige Forsyn har oppebaaret saa utallige Velgierninger. Og just disses taknemmelige Erindring er det andet, jeg erkiender som en hellig Pligt ved dette mit offentlige Farvel.

Fra min Ungdom af har jeg frem for 1000 andre Mennesker, langt bedre, langt værdigere end jeg, haft utallige Prøver paa Guds besynderlige naadige Forsyn: en agtsom og paapassende Opdragelse i utrængende Forældres Huus afholdt den vilde Barndom fra Lasternes Vei; de dueligste Lærere lagde Grundvold til en nyttig Ungdom; retsindige og formaaende Velyndere opmuntrede, understøttede og belønnede Ungdommens Fliid; Manddommens modneste Alder har jeg efter Guds Villie tilbragt hos Eder, Høistærede! og hvor riig har her Guds Velsignelse været over mig, hvor store, hvor uforglemmelige ere de Velgierninger, GUD har beviist mig hos og ved Eder? saa jeg i den dybeste Ydmyghed maa sige, som fordem hiin gudfrygtige Jacob, der GUD saa kiendelig havde velsignet ham i et fremmed Land: Herre, jeg er ringere end alle de Miskundheder, og ald den Trofasthed, som du haver giort

19

mod din Tiener; thi med min Stav gik jeg over Jordan, og nu er jeg vorden til to Hær. Ingen Velsignelse har jeg kundet ønske mig i mit Embede, ingen i min Omgang som Medborgere, at den naadige GUD jo rigelig har

meddeelt mig den. Er det en Lykke for en Embedsmand, at endog Regieringen, ved at bønne hans billige Ansøgninger, opmuntrer hans Fliid og forsøder hans Besværligheder? Jeg har ved Guds Naade haft den; Ved allernaadigst Rescript af d. 22 Januarii 1762 er Embedets Indkomster forbedrede med Offer af Menigheden til de 3 store Høitider; en Forbedring, som de Retsindiges Kierlighed har gjort betydelig for mig, og overvundne Fordomme for en elsket Eftermand vil gjøre betydeligere. Ved et andet allernaadigst Rescript af 7 Maji 1772, (endnu da havde jeg tænkt at ende mine Dage i det elskede Horsens) tillagdes min elskelige Ægtefælle, om hun havde overlevet mig, Naadens-Aar og aarlig Hielp af Embedet. Allertydeligst viser mit sidste allernaadigste Kaldsbrev og det derpaa følgende allernaadigste Rescript vor retviise Konges faderlige Naade i at belønne lange og møisommelige Tienester. Fremdeles: er det en Velsignel-

20

se af Gud over en Embedsmand, at hans nærmeste foresatte ved alle Leiligheder viise deres Fornøielse med hans Omgang og Embedes Førelse, hvormeget har jeg ikke i dette Stykke at skiønne paa! Vort Stiftes saavel Verdslige som Geistlige Øvrigheder, een efter anden, har ikke aleene i alle Maader viist mig den besynderligste Yndest, men endog givet de forbindtligste Prøver paa den ømmeste og fortroeligste Kierlighed: ja ved deres retsindige Yndest har jeg endog haft den Glæde, at *) Stipendierne for vore fattige Discipler ønskeligen ere forøgede. Er det en stor Forsynets Velgierning mod en Embedsmand, at leve i Eenighed og Kierlighed med dem, han er sat i Embede med, hvor stoer har da min Lykke været endog i den Henseende! Skolens med mig værende Tilsyns-Mænd have alle værdiget mig broderlig Kierlighed, den fortroeligste Omgang. Deres redelige Velvillighed har jeg at takke, at jeg kan efterlade denne deilige Skole-Bygning ikke aleene vedligeholdt, men i mange Stykker forbedret. Hvor eeni-

*) Fra Hansted Hospital er efter Fundatsen tillagt fattige Discipler i Horsens-Skole, aarlig 40 Rdlr, som først begyndte 1771.

21

ge have de været med mig ved den offentlige Hielp at udmerke de Discipler, hvis Fattigdom og Fliid have gjort dem meest værdige! og hvor kiendelig er ikke denne vor Eenighed af GUD velsignet. Ved det føromtalte Tillæg og vor uforglemmelige *) Lindvigs i vor Tiid mageløse Gavmildhed, har vi den Glæde, at, da den hele Uddeelings Sum Aaret for min Ankomst ikkun var lidet over Eet Hundrede Rigsdaler, har den nu i nogle Aar endog overgaaet To.— Mine Medarbeidere i Skolen, som jeg Tiid efter anden har haft, har, enhver efter Evne, troeligen rakt mig Samfunds høire Haand, og med uafbrudt Kierlighed have vi, hver efter sin Kraft, baaret Byrderne med hinanden. — Er det en stoer Velgierning for en Lærere at see Frugter af sit Arbeide: hvor naadig har ikke Forsynet været imod mig endog i dette Stykke! Har jeg end ikke seet den forønskede Glæde af alle dem, der have været mig betroede (hvor vilde det være mueligt i saa fordervet en Verden? og den Lykke har endnu ingen Lærere kun-

*) Den gudfrygtige Jens Jørgen Lindvig, til hvis Erindring en trykt Lovtale er udgiven, legerede aarlig 78 Rdlr. til 6 fattige Discipler.

22

Det rose sig af) dog har det naadige Forsyn kiendelig forsødet Sorgen over de faae vanslegtede, med de mange, jeg har at fremvise som min Glæde og Ære. Allerede for længe siden seer jeg med Hiertets inderlige Glæde en stor Deel af dem, jeg ved Guds Naade har anført, at tælles iblandt Kirkens duelige Lærere, Statens Embedsmænd og Akademiets anseeligste Borgere. Af alle dem, langt over 100, jeg i min heele Embedstiid haver forsendt til Akademiet, har ikke een eneste beskiemmet enten sig selv eller mig, men derimod den største Deel virkelig beforder deres egen, min og Skolens Ære: Deres endog til denne Dag vedvarende Kierlighed og Fortroelighed er mig een af de sødste Belønninger. De meest rørende Breve fra nu selv duelige Mænd, der vedblive at ære og ansee mig, som deres Ungdoms troe Ledere, ja som Fader, har midt under de sidste Aars Møisommeligheder været mig den gladeste Opmuntring. — Foruden denne Frugt af mit Arbeide, som den største, har jeg ei heller savnet andre Belønninger: Anseelige Forældres Fortroelighed, i at betro mig deres Børn, har vel altid forøget mine Byrder, men tillige forsødet dem: endog mine Embeds-Ind-

23

komster, denne mit Arbeides Frugt, ere ved Guds Forsyn kiendeligen forbedrede, ikke aleene ved de retsindige Indbygges føromtalte tiltagende Godgjørenhed, men endog ved skiønsomme Forældres rige Gaver, saa jeg indtil denne Tiid af mit Arbeide ikke aleene har haft Brødet for mig og den talrige Familie, med hvilken GUD har velsignet mig, men endog haft den sande Glæde, som hiin gierrige Riige fattes, at kunde deele mit Brød med den Fattige.— Er Sundhed en af de største timelige Velgierninger, især for den Embedsmand, hvis Arbeider er idelige, hvor uskateerlig en Velgierning er det da ikke, at jeg i mit heele Embedstiid, saa mange Aar, skiønt af en svag Legems Beskaffenhed, aldrig nogen Dag til Ende saaledes har været nedlagt af Sygdom, at jeg jo har kundet forrette mit Embede.— Saa store ere de Velgierninger, jeg har oppebaaret, som Embedsmand; nu som Medborgere: aldeles fremmed og ubekiendt kom jeg her til Byen og

Eggen; men hvor naadig har Forsynet aabnet mig Adgang til de Høieres Yndest, ja Fortroelighed, mine Liges oprigtige Venskab, og jeg tør haabe, enhver Medborgeres

24

Kierlighed. Med utallige Høfligheder er jeg og mine dagligen overøst; i de vigtigste Tilfælde, i Sygdomme, ja Døden selv, har man værdiget mig Fortroelighed; enhvers Tienstfærdighed har staaet mig reede, den jeg og nu ved min *) Bortreise med den forbindtligste Taknæmmelighed erfarer uforandret; Ærlighed har besielet deres heele Omgang med mig; endog for mine Forbønners Skyld har de viist Kierlighed imod Skolens Fattige (en Kierlighed, jeg altid erkiender som viist imod mig selv) ja endog Velynderes Godhed for mig har efterladt sig varige Velgierninger for Skolen; ved saadan Godhed har endog Skolens Grund faaet en **) nyttig og behagelig Tilvekt, og vor Bogsamling, især ved dens værdige Søn, der stiftede den, en anseelig Forbedring: kort sagt, jeg med mine, skiønt fremmede, har fra min første Ankomst, indtil denne Dag, erfaret saamegen Yndest, Kierlighed, Vel-

*) De formuende Indbyggere befordrede mig, min Familie og Gods lige fra Horsens til Ribe.

**) Et anseeligt Stykke Hauge-Jord er givet af S. T. Hr Kancellieraad de Lichtenhielm.

25

villighed, Oprigtighed, som mange forgieves søge midt iblandt deres egne. Hvormed, Allerelskeligste skal jeg betale saamange, saa store Velgierninger? Et Hierte opfyldt med den inderligste Tak og med de oprigtigste Ønsker, er det eeneste jeg har, og derpaa skal, ved Guds Naade, heller aldrig fattes.

Tak være dig, du store Verdens Bestyrere, du al Godheds GUD og alle Barmhiertigheders Fader, at du ikke aleene fra min Vugge af saa naadig, saa faderlig haver ført mig, men endog især i det Embede, og paa det Sted, din skiulte Viisdom nu befaler mig at forlade, har givet mig saa utallige Beviis paa din urettede Naade! Hvad er jeg, Herre! og hvad er mit Huus, at du haver ført mig hidindtil! Tak for hver Vankundig, du ved min Tieneste har oplyst: for hver Ryggesløs, du har opvakt og omvendt: for hver Bedrøvet, du har trøstet, hver Døende du har styrket! Tak for hver Gang, du har givet mig Naade at tale dit Ord i dit Huus og dette! Tak for hver Frugt, jeg har seet af mit Arbeide! Tak for hver Velyndere, du har

26

opvakt mig! Tak for hvert Stykke Brød, du har givet mig, og ved mig andre! Tak for hver Sundheds Time, du har forundt mig til mit Embeds Førelse! Du befaler mig nu at nedlegge dette og antage et andet: Samme din Naade, som har fulgt mig i dette, hvile over mig i det nye! Styrk du selv mine svage Kræfter, leg dagligen nye Velsignelse til mit Arbeide! Giv mig selv Naade til, saaledes at anvende dine Velgierninger her, at jeg hisset af Naade kan vente de ubesmittede Belønninger; saaledes at opføre mig i din Tieneste her, at jeg paa hiin store Regnskabs Dag med Frimodighed maa kunde møde iblandt dine troe Tienere.

Tak være vore faderlige Regentere, hvis Naade saa kraftig har understøttet mig i mit Embede og belønnet mit møisommelige Arbeide! Vor salige Frideriks Velsignelse forplantes paa hans sildigste Afkom, saasandt som hans Navn bliver udødeligt til Verdens Ende! Guds Naade hvile og formeres dagligen over vor allernaadigste Christian, saavel som Hans og Landets kierligste Moder, vor ulig-

27

lige Juliana! GUD selv stadfæste vor retvise Regiering! Rigets Haab, vor dyrebare Kronprins, opvoxe og forfremmes i Guds sande Frygt og de Dyder, der gjøre fødte Regentere værdige til Thronen! Og da just denne Dag har skiænket Rigerne deres vigtigste Pillere, vor elskværdigste Arve-Prints, den, i hvilken Kongen elsker den kierligste Broder, ærer den viseste Raadgiver, den, som alle Stænder glæde sig ved, som deres troeste Beskyttere, deres ivrigste Befordrere, ville vi især paa denne Dag for ham udøse vore andægtigste Bønner, vore taknæmmeligste Sukke, at han maae blive saa gammel af Aar, som han allerede langt overgaaer sine Aar i Viisdom, og saa lykkelig i alle sine Foretagender, som han er utrættet i at arbeide paa Rigernes Lyksalighed!

Tak være vor Stifts høie og retsindige Øvrighed, hvis besynderligste Yndest har oplivet mig under Byrderne; de afdødes Navne blomstre i en evig Ihukommelse! de endnu levende i en deres skinnende Fortienester værdig Lyksalighed, til sand Glæde for alle Skiønsomme og Retsindige i Stiftet.

28

Tak være Eder, mine kiære og redelige Med-Embedsmænd! Tak for ald broderlig Omgang og for hver Velgierning, Skolen under mig ved Eders retvise Bestyrelse haver oppebaaret! Denne min saa høit elskede Skole være fremdeles Eders faderlige Omhu paa det kierligste anbefalet! GUD velsigne Eders Embeder baade i Kirken og Byen! Arbeider fremdeles med eenige Hierter, forenede Kræfter, saa skal vort kiære

Horsens længe blomstre under saa viise, saa redelige Bestyrere!

Tak være Eder, I mine troe Medarbeidere! Bliver ved med utrættet Fliid at arbejde for Samvittighedens Skyld! Kiender Eders Embeds Vigtighed, at I og jeg paa hiin store Dag skal aflegge Regnskab for hver af de unge Siele, som have været os betroede! GUD selv legge Velsignelse til Eders Arbeide, og i sin Tiid krone det med værdige Belønninger!

Tak være Eder, alle mine høifortiente Velyndere, alle mine oprigtige Venner, alle mine kiere

29

Medborgere! Evig bliver min Siel Eder forbunden, og maa jeg end efter GUDs viise Raad forlade Eder, skal dog ingen Fraværelse kunde udslette Eder af mit bedende Hierte. GUD selv rigeligen vederlegge al den uforskyldte Yndest og Kierlighed, I have viist mig, og i min Tiid min trængende Skole! Guds Naade udøses rigeligen i Eders Siele. Timelige Velsignelser, efter Guds Viisdom, lønne Eders godgiørende Hierter! Boer alle tryggeligen under den Allerhøiestes Beskiermelse! Eders Kierlighed til mig blive uforandret ved min Bortgang, og geleide mig paa Reisen med Eders gudelige Forbønner!

Endelig Tak være Eder, mine elskeligste Børn, Eder mener jeg, til hvilke alle jeg har haft og har et sandt Faders Hierte, mine kiere Discipler! — Tak være dem, der fra min første Embeds-Tiid ved Guds frygt, Lydighed og Fliid have forsødet mit Arbeide og siden udbredet vor Skoles Ære! Guds Naade styrke dem, der allerede beklæde de vigtige Embeder, at de alt meere og meere maa blive ud-

30

valgte Redskaber til Guds Æres Udbredelse! Herrens Velsignelse krone deres Fliid, der endnu ere paa Veien til Embeder, at ogsaa de maa høste forønskede Frugter af den Glæde, de have gjort mig i mit Embede!— Tak være ogsaa dem af Eder, som indtil denne Time har været mig betroede, der har laant villige Ørne til mine Formaninger, og ved Fliid søgt at befordre deres og min Glæde! Jeg gaaer bort, men jeg har det visse Haab til Guds Naade, at han i mit Sted sender Eder en Mand, der med fordoblede Kræfter kan arbejde paa den Grund, jeg haver lagt. Jeg har viist Eder den eeneste Grundvold til Eders sande Lyksalighed baade i Tiiden og Evigheden, som er en oprigtig Gudsdyrkelse: bygger herpaa, og værer forsikrede at Eders Arbeide ikke skal blive forfængelig! Gaaer frem alt meere og meere i Herrens Kraft, voxer op til Guds Ære, Forældres Glæde, Verdens Nytte! Gud formeere de Tungnemmedes Gaver, eller anvis dem en beqvemere Vei at blive nyttige Mennesker! han forandre de forvildedes Gemytter, forøge de Seendrægtiges Lyst! Mine idelige, mine

31

troehiertige Formaninger staae dybt indprentede i enhvers Bryst, at de ikke paa hiin store Dag skal forøge Eders Dom: men at vi, som nu skilles ad, da med Glæde maae kunde samles, og jeg med Frimodighed maae kunde sige: See Herre, her er jeg, og de Børn, du haver givet mig.

32